

вступу до яскравої емоційно-насиченої кульмінації у п'ятому куплеті. Хорові голоси мають великий діапазон (особливо басова партія), що значно розширює фактурний план пісні. Обробка «У зеленім ліску» користується широкою популярністю серед хорових колективів України.

Отже, хорова творчість М. Дацка на сьогоднішній день є актуальною та заслуговує на подальше визнання широкого загалу слухацьких кіл. Кожен твір митця являє художній світ, в якому поєднуються неймовірна музична краса та глибина духовного світобачення.

Список використаних джерел

1. Немерко А. Художній світ хорової музики для дітей Мирона Дацка. *Музикознавчий універсум*, 2019. Вип. 45. С. 44-52.
2. Кіндратюк Б.Д. Образи дзвонів і дзвонів у хорових творах а cappella українських композиторів. *Наукові записки*. Серія: Мистецтвознавство, 2014. № 1. С. 170-178.

Ігор Хорошилов

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАНОНІЧНОГО ТЕКСТУ В КАНТАТІ STABAT MATER Й. РАЙНБЕРГА

Творчість німецького композитора Йозефа Габріеля фон Райнберга різноманітна та представлена багатьма жанрами, в тому числі й духовною музикою. Одним з таких творів стає відома середньовічна католицька секвенція *Stabat Mater* з використанням канонічного тексту.

Текст кантати традиційно складається з 20-ти тристрокових строф, котрі з точки зору поетичної будови написані у чотиристопному хорей. За змістом текст має дві частини: перша розповідає про страждання Діви Марії під час загибелі Ісуса Христа, друга – молитва грішника до Богородиці, в якій він благає Діву Марію про дарування йому Раю.

Stabat Mater Й. Райнберга має циклічну будову та складається з чотирьох частин. Але за образною сферою частини об'єднуються між собою та створюють дві великі частини за змістом: перша та друга розповідають про страждання Діви Марії, третя та четверта – є молитвою до Богородиці.

В глобальному варіанті композитор інтерпретує поетичний текст з практичної точки зору донесення до слухача сенсу. Також у даному творі спостерігається баланс між вагомністю тексту та музики, що не завжди зустрічається у творах духовного змісту.

Характерною особливістю *Stabat Mater* Й. Райнберга є тонке відчуття поетичного тексту та його втілення в музиці, зокрема на виборі засобів виразності та змін художнього образу.

Так, перша частина твору (*Andante molto, g-moll*) будується на перших чотирьох строфах класичної ватиканської редакції тексту. Як було сказано раніше, текст оповідає про страждання Діви Марії під час катування Ісуса Христа. Використовуючи стриману акордову фактуру в партії хору композитор майже зовсім не використовує розспіви тексту, дотримуючись співвідношення *звук/склад*.

Але всю трагічність тексту *Stabat Mater* Й. Райнберг втілює завдяки використанню риторичних фігур, які на семантичному рівні доносять зміст до слухача. На протязі першої частини найчастіше зустрічається риторична фігура *katabasis* у вигляді низхідних мотивів, зокрема фригійських зворотів, та інтонація «плачу» з використанням інтервалу малої секунди.

Друга частина (*Molto lento, Es-dur*) побудована на наступних чотирьох строфах, у яких композитор використовує заміну першої строфи з ватиканської редакції на альтернативний текст *Stabat Mater*, що використовувався багатьма композиторами Дж. Перголезі, А. Дворжаком та іншими. Але зміст обох строф не має значних розбіжностей. Засоби інтерпретації тексту другої частини майже не відрізняються від першої. Композитор також дотримується співвідношення *звук/склад* з мінімальним використанням розспівів. Риторична фігура *katabasis* зберігається у збагаченому хроматизмами варіанті та мажорному ладі. Характер музики змінюється змістом тексту з ляментозного на просвітлено-героїчного.

Дані зміни відбуваються завдяки зародженню в тексті надії на спасіння та прощення, яка була передчута композитором.

Третя частина (*Con moto, G-dur*) та четверта (*Maestoso, c-moll-G-dur*) засновані на наступних строфах, з яких лише останні три замінені з ватиканської редакції на альтернативну. Втілення поетичного тексту та його взаємодія з музичним зберігається, але з використанням коротких розспівів та невеликих юбіляцій. Останнє викликане переміною настрою туги та печалі на світлі переживання, молитви та надії на прощення гріхів.

Даний зміст призводить до переважання мажорного ладу та виборі композитором більш рухливих темпів. Риторичні фігури також отримують нові втілення завдяки новим тонам змісту поетичного темпу.

В останніх двох частинах формула *katabasis* зберігається, але у вигляді своєрідного протесту та поштовху до розвитку. Й. Райнберг вводить контрастну за спрямованістю руху та семантичним значенням висхідну риторичну фігуру *anabasis*.

Отже, на загальному рівні композитор інтерпретує поетичний текст у творі загальними засобами з частковою деталізацією. Розвиток всього твору майстерно будується на співвідношенні й контрасті двох риторичних формул, вищий рівень значень котрих є провідником змісту до слухача, навіть якщо б поетичний текст був відсутній зовсім.

Інтерпретація поетичного тексту побудована з акцентом на передачу, передусім, його духовного змісту. Композитор, який яскраво демонструє свій дар мелодиста у своїх симфонічних та органних творах, свідомо уникає переваги музичного тексту, що є достатньо рідкісним явищем у творах духовного змісту.

Список використаних джерел

1. Kroyer T. Joseph Rheinberger. Regensburg und Rom, Friedrich Pustet New York und Cincinnati: Fr. Pustet & Co. 1916. P. 172-213.